
Referaatide koostamine ja vormistamine

Juhend õpilastele

Tallinna Kuristiku Gümnaasium

ÜLDNÕUDED

Referaat on teabetekst, milles antakse mingi teema kohta oma sõnadega kokkuvõtlik ülevaade, tuginedes ühele või mitmele viidatud alustekstile (raamatud, artiklid, võrgulehed). Referaatide teemade valik ja koostamine aitavad kaasa kooli õppekavas esitatud õppetulemuste saavutamisele.

Referaadi koostamise põhimõtted

- Referaadi teemast lähtuvalt otsitakse alustekst(id).
- Alustekstiks võivad olla nii paberväljaanded kui ka võrgulehed.
- Referaat pannakse loetu põhjal kirja oma sõnadega.
- Referaadis tuleb alati viidata alusteksti autorile, pealkirjale ja ilmumisandmetele.
- Kopeerimine või mahakirjutamine ei ole refereerimine, vaid plagiaat ehk teise inimese poolt loodud teksti enda nime all esitamine (ühtlasi autoriõiguste rikkumine).
- Tsiteeritakse ehk esitatakse sõna-sõnalt katkendeid alustekstist võimalikult lühidalt.
- Referaat algab sissejuhatusega ja lõpeb kokkuvõttega.
- Referaadi põhiosa liigendatakse peatükkideks ja alapeatükkideks.
- Referaat vormistatakse vastavalt nõuetele.
- Referaadi lõppu lisatakse kasutatud kirjanduse loetelu.
- Referaadi orienteeruv lehekülgede arv lepitakse kokku aineõpetajaga.

Referaadi koostamise eesmärgid

Õpilane

- tutvub põhjalikult referaadi aluseks oleva teemaga;
- saab teabe otsimise kogemusi;
- saab alustekstidega (erialase kirjandusega) töötamise kogemusi;
- arendab teabetekstidele omast korrektset kirjakeelset väljendusoskust;
- õpib teabeteksti (referaati) korrektselt vormistama.

Referaadi koostamise etapid

1. teema valimine ja sõnastamine;
2. alustekstide otsimine ja lugemine;
3. kava tegemine;
4. referaadi põhiosa kirjutamine;
5. sissejuhatuse ja kokkuvõtte kirjutamine;
6. teksti keeleline toimetamine;
7. referaadi vormistamine ja trükkimine;
8. (referaadi ettekandmine).

Teema valik

Teema valikul lähtutakse õpilase võimetest, kogemustest ja huvidest (võimalus tulevikus sama teemaga edasi tegeleda) ning õpetaja soovitudest. Teema sõnastatakse võimalikult informatiivselt, konkreetselt ja lühidalt. Teema valimisel arvestatakse ka selle aktuaalsust ja uudsust ning alustekstide kättesaadavust.

Materjali otsimine ja valik

Referaadi alustekstide valiku põhimõtted lepatakse kokku lähtuvalt referaadi teemast, eesmärgist ja koostamise ajast. Referaadi võib koostada ühe alusteksti (raamat, uurimuslik artikkel) või mitme alusteksti põhjal.

Alustekstideks võivad olla:

- ainult paberväljaanded (raamatud, ajakirjad, ajalehed);
- ainult võrgulehed;
- nii paberväljaanded kui ka võrgulehed.

Referaadi soovitatav maht (ilma tiitellehe, sisukorra, sissejuhatuse, kokkuvõtte, kasutatud kirjanduse loetelu ja lisadeta):

Põhikooli esimeses ja teises astmes 2–3 lehekülge.

Põhikooli kolmandas astmes 3–5 lehekülge.

Gümnaasiumis 5–10 lehekülge.

Referaadi maht täpsustatakse alati juhendajaga.

Õpetaja (juhendaja) ülesanded

Juhendaja ülesanne on tutvustada referaadi koostamise põhimõtteid ja anda teema või aidata valida ja sõnastada teemat.

Juhendaja abistab vajaduse korral referaadi koostajat igal referaadi koostamise etapil:

Juhendaja

- abistab alustekstide otsimisel ja valimisel;
- aitab koostada kava;
- annab nõu referaadi põhiosa, sissejuhatuse ja kokkuvõtte kirjutamisel;
- juhib tähelepanu keelevigadele;
- annab näpunäiteid vormistamise kohta.

Hindamine

Referaadi hindamisel lähtutakse järgmistest kriteeriumidest:

- referaadi sisu (vastavus teemale ja eesmärgile, ülesehitus, teema avamine);

- keelekasutus (kirjakeelsus, mõistete õige kasutamine);
- viitamine
- vormistus
- (ettekandmine)

REFERAADI KOOSTISOSAD JA VORMISTAMINE

Referaadi koostisosad

Referaat koosneb järgmistest osadest:

1. Tiitelleht
2. Sisukord
3. Sissejuhatus
4. Töö põhiosa
5. Kokkuvõte
6. Kasutatud kirjandus
7. Lisad

Üldised nõuded vormistamisele

Referaat esitatakse **A4 formaadis** paberil arvutikirjas **fondi suurusega 12 punkti** ja **reasammuga 1,5**.

- **Küljendusel** võib kasutada **tavalist veeriste laadi (2,5–3,0 cm)**, jättes vasakule lisaks **1 cm kõitevaru**.
- **Tekstilõigud** on eraldatud **tühikuga**.
- Tekst on **rööpjoondusega**, st kahelt poolt joondatud.
- **Tekst** kirjutatakse ainult lehe **ühele küljele**.
- **Esiletõstmiseks** võib kasutada **paksu kirja**, kuid **mitte allakriipsutust**. **Terminite** ehk oskussõnade lahtikirjutamisel võib kasutada **kursiivkirja**.

- **Iga referaadi osa algab uuelt lehelt.**

Tiitelleht

Tiitellehel peavad olema järgmised andmed (vt Lisa ...):

- **Kooli nimi**
- **kirjutaja nimi**
- **klass**
- **töö pealkiri**
- **töö liik** (referaat)
- **juhendaja nimi**
- **töö kirjutamise/esitamise koht ja aasta**

Sisukord

Sisukord koosneb töö jaotiste (peatükid, alajaotused, alapunktid) **pealkirjadest ja leheküljenumbritest** (vt Lisa ...).

- Pealkirjade sõnastus ja numeratsioon sisukorras peab olema samasugune nagu referaadi põhiosas.
- Sisukord paikneb alati tiitellehe järel.
- Sisukorras näidatakse kõik töö jaotised koos leheküljenumbritega, millelt algab vastav jaotus.
- Sisukorra, sissejuhatuse, samuti kokkuvõtte ja kasutatud kirjanduse ette jaotise numbrit ei kirjutata.
- Tiitelleht on ilma leheküljenumbrita, kuid kuulub üldise numeratsiooni sisse.
- Lisad loetletakse sisukorras ühekaupa ilma leheküljenumbrita.

Sissejuhatus

Sissejuhatus on teema ja töö lühitutvustus, mis sisaldab järgnevat:

- teema valiku põhjendus ja eesmärgi sõnastamine;
- ülevaade töö alaosadeks jaotamise põhimõtetest;
- ülevaade kasutatud materjalidest.

Töö põhiosa

Töö põhiosas antakse **ülevaade teemast** ja selle **allosadest**.

Töö põhiosa liigendatakse **peatükkideks ja alapeatükkideks**.

- Peatükid ja alapeatükid **pealkirjastatakse ja nummerdatakse**.
- Peatükkide **pealkirjad** on kirjutatud **suurtähtedega** ja **alapealkirjad väiketähtedega** (v.a esitäht).
- **Pealkiri joondatakse vasakule**, pealkirja lõppu **punkti ei panda**.
- **Peatükk** algab **uult leheküljelt**, alapeatükk samalt leheküljelt.
- **Pealkirja järel on üks tühi rida**, enne **pealkirja** on **kaks tühja rida**.

Kokkuvõte

Kokkuvõte on töö **tulemuste lühitutvustus**, milles:

- tuuakse välja põhiline teemakäsitlusest
- tehakse järeldused (oma arvamus ehk hinnang) sissejuhatuses püstitatud eesmärkide täitmise kohta

Kokkuvõte peab võimaldama lugejal põhiteksti lugemata ikkagi aru saada, mida töös on käsitletud.

- Kokkuvõttes ei tehta enam viiteid tekstile ega kirjandusele.
- Kokkuvõte vormistatakse viimase peatüki järel omaette alajaotusena.

Joonised ja lisad

Kõiki töös esinevaid graafilisi kujundeid (graafikud, diagrammid, skeemid, joonised) aga ka geograafilisi kaarte, fotosid jms **nimetatakse joonisteks.**

- Igal **joonisel peab olema allkiri**, mis on joonisel kujutatu lühike kirjeldus.
- Kõik joonised **nummerdatakse** ning neile viidatakse tekstis.
- Fotod on soovitatav paigutada lisana.

Lisad:

- nummerdatakse
- paigutatakse kasutatud kirjanduse järele

Lisadele tuleb põhitekstis viidata.

VIITAMINE JA KASUTATUD KIRJANDUS

Viitamine

Viidata tuleb kõigile alustekstidele, mida referaadi koostaja on kasutanud. Teistele autoritele kuuluvad seisukohad ja andmed tuleb töös esitada kas täpselt viidatud refereeringutena või tsitaatidena.

Referereering annab teise autori mõtet edasi vabas vormis, oma sõnadega.

Referereeringu puhul jutumärke ei kasutata, küll on aga vajalik viitamine allikale või autorile. Kui refereering koosneb ühest lausest, siis paikneb viide enne lauset lõpetavat punkti, kui aga terveist lõigust, siis pärast punkti.

Tsitaat peab vastama originaalile sõnastuse, ortograafia, kirjavahemärkide ja eristuskirjade (sõrendused jm) osas.

Tsitaat esitatakse jutumärkides. Tsiteerimisel võõrkeeltest tuleb tsitaat eesti keelde tõlkida võimalikult adekvaatselt, vajaduse korral esitatakse originaalsõnastus joonealusena. Viide märgitakse kohe pärast tsitaati lõpetavaid jutumärke, sõltumata sellest, kas see asub lause lõpus või keskel.

Referereeringu ja tsitaadi järele kirjutatakse viide sulgudesse, märkides sinna autori perekonnanime (tema nime puudumisel pealkirja esimese sõna), teose ilmumisaasta ja leheküljenumbri.

Näide

(Vahtre 1998: 12)

Kui ühelt autorilt on kasutatud mitut sama aasta jooksul ilmunud tööd, siis tuleb kasutada erinevuse väljatoomiseks tähiseid a, b, c.

Näide

(Morgenstern 1926a: 57) ja (Morgenstern 1926b: 96).

Näide

Majandusteadust on defineeritud kui teadust, mis uurib inimese käitumist sõltuvana tema eesmärgi ja võimaluste mittevastavusest (Vensel 1979: 123). Samu aspekte on rõhutatud ka majanduse üldteooria määratluses: "Majanduse üldteooria on õpetus olemasolevate piiratud ressursside võimalikult efektiivsest kasutamisest inimeste kasvavate vajaduste rahuldamiseks" (Arrak 1991: 34).

Kui töö mõnes alapunktis refereeritakse pikemalt teiste autorite käsitlust, siis märgitakse see asjaolu ära eelnevas lauses.

Kasutatud kirjanduse loetelu

Uurimistöö juurde kuulub kohustusliku osana kasutatud kirjanduse loetelu. Loetelu võimaldab referaadis esitatut kontrollida ja seda läheb tarvis neil, kes ise sama teema kohta materjali otsivad. Kasutatud kirjanduse loetelu peab hõlmama kõiki antud töö kirjutamisel kasutatud alustekste. Pealkirjades lühendeid ja jutumärke ei kasutata.

Kõik alustekstid kantakse loetelusse sõltuvalt teksti liigist ja päritolust:

Ühe autori raamat: Autori nimi, Initsiaal(id). Aasta. *Raamatu pealkiri kaldkirjas*. Linn: kirjastuse nimi.

Näide

Lõugas, V. 1989. *Arheoloogia Eestimaa teedel*. Tallinn: Valgus.

Kahe autori raamat: Autori nimi, Initsiaal(id). & Autori nimi, Initsiaal(id). Aasta. *Raamatu pealkiri kaldkirjas*. Linn: kirjastuse nimi.

Näide

Eysenck, H. J. & Eysenck, M. W. 1985. *Personality and Individual Differences: A Natural Science Approach*. New York: Plenum Press.

Artikkel kogumikust: Autori nimi, Initsiaal(id). Aasta. Artikli või peatüki pealkiri. Toimetaja eesnime initsiaal(id). Toimetaja perekonnanimi. (Toim), *Raamatu nimi kaldkirjas*. Linn: kirjastuse nimi.

Näide

Vapra, A. 1988. Vananemine ja eaka inimese tervishoid. H. Jänes (Toim), *Tervise teejuht I*. Tallinn: Valgus.

Ühe autori artikkel ajakirjast: Autori nimi, Initsiaal(id). Aasta. Artikli pealkiri. *Ajakirja nimi kaldkirjas*, ajakirja number, lehekülgede numbrid, millel artikkel asub.

Näide

Otsing, A. 1994. Pentium tootmises ja turul. *Arvutimaailm*, 3, 22-24.

Kahe autori artikkel ajakirjast: Autori nimi, Initsiaal(id). & Autori nimi, Initsiaal(id). Aasta. Artikli pealkiri. *Ajakirja nimi kaldkirjas*, ajakirja number, lehekülgede numbrid, millel artikkel asub.

Näide

Costa, P. T. & McCrae, R. R. 1992. Four Ways Five Factors are Basic. *Personality and Individual Differences*, 6, 653 – 665.

Artikkel Interneti koduleheküljelt: Autori nimi, Initsiaal(id). *Artikli pealkiri kaldkirjas*. URL-aadress. Materjali kasutamise kuupäev.

Näide

Nowakowsky, J. *Constructivist Model for Learning*.

URL=<http://www.ncrel.org/sdrs/areas/>

[issues/content/cntareas/science/sc5model.htm](http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/content/cntareas/science/sc5model.htm). 24. veebruar 1998.

Kui tekst on ilmunud trükisena ning on toodud ka veebis, tuleks eelistada paberandja kasutamist.

Loetelus toodud allikaid ei nummerdata. Allikad reastatakse autorite perekonnanimede järgi tähestikulises järjekorras. Sama autori tööd esitatakse nende ilmumisaastate järjekorras. Kui autorit ei ole võimalik välja tuua (näiteks

entsüklopeedia), lähtutakse teose pealkirjast. Esmalt loetletakse ladina- ning seejärel kreeka- ja slaavitähstikulised materjalid.

LISA 1

Tallinna Kuristiku Gümnaasium

Albert Aru

8.b

AUSTRAALIA MAJANDUS

Referaat

Juhendaja:

õpetaja

Tiina Tark

Tallinn 2011

LISA 2

SISUKORD	2
1. RIIGI ÜLDISELOOMUSTUS	3
1.1. Üldandmed	3
1.2. Geograafiline asend	4
1.3. Arengutase	6
2. RAHVASTIK	8
3. ENERGIAMAJANDUS	12
4. PÕLLUMAJANDUS	14
4.1. Looduslikud eeldused	14
4.2. Majanduslikud eeldused	15
KOKKUVÕTE	16
KASUTATUD KIRJANDUS	17

LISA 1
LISA 2
LISA 3